

ŁAJAĆ (257) *vb impf*

W inf oba a jasne; w imp 2 sg i 2 pl pierwsze a pochylone, w pozostałych formach jasne.

inf łając (40). ◇ praes 1 sg łaję (13). ◇ 2 sg łajesz (9). ◇ 3 sg łaje (49). ◇ 3 pl łają (38). ◇ praet 1 sg m -m łajął (1). ◇ 2 sg m -ś łajął (2). ◇ 3 sg m łajął (19) [w tym zapis łajął (1) SkarŻyw], f łajała (1). n łajało (1). ◇ pl 3 m pers łajali (19), [łajeli są]. ◇ con 1 sg m bym łajął (1). ◇ 3 sg m by łajął (3). ◇ 3 pl m pers by łajali (1). ◇ fut 2 sg m będziesz łajął (1). f będziesz łajała (1). ◇ 3 sg m będzie łajął (2) Leop, RejZwierc, będzie łając (1) BierEz. ◇ imp 2 sg łaj (16). ◇ 3 sg niech(ą) łaje (6). ◇ 2 pl łajcie (4). ◇ du 1 łajewa (1). ◇ part praes act łając (28).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

Urągać, karcie, ostro strofować; increpare Calag, Calep, Mącz, Cn; increpitare Mącz, Calep, Cn; conviciari, obiurgare Mącz, Cn; inclamare Calep, Cn; bovinari, criminari, contumelias dicere, incusare, male loqui, reprimere Mącz; maledicere, taxare Calep; erumpere, exagitare, inclemier in aliquem dicere, incurrere, reprehendere Cn (257) : [księża] A wždy przez łie iednák łaią Choćia mało náuczaią. RejRozpr A2v, D3; RejKup Gv, I, P; káfkawy Czytelniku/ nie zárázem łay/ ále pierwey pilnie czytáiąc rozeznay GroicPorz B3v; Kuchmiłtrz v drzwi kołáce á Márzfałek łaię/ Podłkárbiemu pieniędzy iuz też nie doftáie. RejWiz 12, 12, 30v, 61v, 73v; A oto wychodził łtámtąd mąż ieden z rodu Korolá Saulá imieniem Semei/ łyn Gerá: á idąc łaiął [procedebatque egrediens et maledicebat]: y miotał kámieniem ná Dawidá Leop 2.Reg 16/5, 3.Mach 4/5; UstPraw A4v; Bo rychleyby ze cnoty/ káżdemu łłuzyli/ Niż z mułzoney niewoley/ łaiąc czołem byli [lege: bili]. RejZwierc 51v, 79v, 100, 103v, 134v; OrzRozm B2; BielKron 72; KochSat ktv; Mącz 26b, 4đc, 68b, 86b, 101c, 32lc; GórnDworz P5v; HistRzym 51; Gdi defzcz widzi nie dáleko w łuchy čás/ á v niego go nie máłz tedy łaię. RejZwierc 57, [78²]v, 101 [2 r.], 209, 211; BudBib 2.Reg 16/13; ModrzBaz 53v, 81v; Calag 411b; WerGość 229; KochSob 66; ZawJeft 12; Calep 520b, 523b; CiekPotr 75; A potym gdy Przyidzie čás naznaczony płacey/ Nie oddáią pieniędzy przyaięłłkiew pracy. [...] Łákomi łię przą długu: á zuchwáli łaią KlonWor 73, 69.

łając komu, czemu (129): March¹ A4v; BierEz A2, C3, K2; OpecŻyw 107v, 117, 128v, 136, 137 (9); March³ V6; Boć oni bez przyczyny źafadzali łidło ku łtraceni memu/ beż przyczyny łaiáli dufzy moiey [supervacue exprobraverunt animam meam]. WróbŻołt 34/7; LibMal 1543/70v; RejRozpr D2v; RejJóz C6, D2v, G7, K; RejKup m4v, n8v, v3v, x8v, cc4v; GliczKsiąż F7, G2v, G4; RejWiz 12v, 16v, 21v, 62, 73v (7); Leop Lev 20 arg, 2.Reg 16 arg, 16/7, 19/22, Is 17/13 (8); IEden pan iechał w drogę/ więc w nocy zábłodził/ Y iął łaiác czełádzi RejFig Bb8v, Dd, Dd3, Dd6v; RejZwierc 26v [2 r.], 27, 103; BibRadz Lev 19/14; OrzRozm B2, K4v, M2v marg; BielKron 12, 82, 327v, [332³]; niech mi wierę iako kto chce łaię/ Niemałz dziś w Polłzcie iedno kupcy/ a rataie. KochSat A2; Mącz 87a, 100c, 205c, 318b, 350d; OrzQuin Q2v; Prot Odm A3, C3, C4v [2 r.], D; HistRzym 34, [89]; RejPos 66v, 68v, 100, 225v, 316 [3 r.]; A powiedáli o iednym iż mu drugi á zacny czołowiek tuż v práwá hániebnie łaiął głošno/ włzem opowiedáiąc áby łie go łtrzegli / bo then zá kopę zdrádzi ilekolwiek potrzebá rázow. RejZwierc 96v; Drugi więc wiátrom/ grádom/ wodam łaię/ włzytko powiádáiąc/ álboć to ná nas dyabli przepuścili. RejZwierc 139v, 75v, [78²]v [2 r.], 175, 226 (11); WujJud 242 [2 r.], Mm5v; BudBib Ruth 2/16, 4.Reg 19/4, 2.Mach 12/14; Strum 1; Nie rzekłby nic przykrego Woytkowi náłzemu/ Chociaz frodze krolowi łaiął Lakońłkiemu. PaprPan Ccv, Hh; ModrzBaz 84v;

wrotny kościelny grubie mu łaiąc począł/ zowiąc go obłudnikiem/ co tylko ludzie zwodzić chce
SkarŻyw 324, 107, 126, 455, 566, 571 (8); *MWilcHist Ev*; *KochFr* 35; *ZapKościar* 1584/50; *BielSen* 7; *BielSjem* 29; *PudłFr* 11, 24, 64; *GrabowSet* By; *WujNT Ioann* 9/28, s. 492 marg, Aaaaa 3v; Niechay przedsię śmiałości gnuśny nikt nie łaię. *KmitaSpit* Cv; *SkarKaz* 279a, 421a; *CiekPotr* 6, 70; *SkarKazSej* 692b; *KlonFlis* F4v; Biała ábo czerwona łukienká tá tobie By namniey nie závádzí/ nie łaięwá łobie. *ZbylPrzyg* B2v.

łajac kogo, co (13): *WróbŻolt* 1 1 8/42; *GliczKsiąż* G4; *RejWiz* 10; *RejZwierc* 138; *OrzRozm* K2v; *BielKron* 44; [niedoświadczeni tłumacze] niewmiejętność y niedbałość autorow łaiąc/ wiele rzeczy niewyrozumiały od nich dobrowolnie opuśczią *KwiatKsiąż* L3v; *Mącz* 68b; *BudBib* 4.Reg 19/22, *Eccle* 7/22, 24, *Ierem* 15/10; Ludwik Krol Węgerłki/ y Jan Czelki [...] poczęli Miłtrzá Prułkiego Henriká Dufumerá łromocić/ łaiąc go y háńbiąc *StrykKron* 432.

łajac o co (6): *RejKup* x8v; *BielKron* G2; *Mącz* 68b; *Furyat*/ ledá o co łaię. *Strum* R2v, I; Niewiém o co łaięłz. *WyprPl* B3v.

łajac przez kogo (1): Pan Kriftus [...] wfháwicźnie przez łwoie łługi vczy/ vpomina/ groźi y łáye? *RejPos Rozpr* c4v.

łajac za co (12): Piekarz za zły wykład łnu łaię *RejJóz* K; *RejFig* B; *BielKron* [332⁸]; *OrzQuin* Q2v; *RejZwierc* Bv, 100v, 101, Aaa3v; *PudłFr* 60; zato y zainne vczynności na mniey nie dziekuią y ledwa nie łaią *ActReg* 114; *GrabowSet* Bv; *SarnStat* 707.

łajac czym (6): *OpecŻyw* 108; *RejWiz* 106v; łromocąc rycerłtwo Iudałzowe y hániebnemi złorzeczeńłtwy im łaiáli [blasphemantes et loquentes] *BibRadz* 2.Mach 12/14; *BudBib* 2.Mach 12/14; *SkarŻyw* 414; Taxo – Złimi łłwi łaię. *Calep* 1049b.

łajac przed kim (2): Plato powyedział Sokratełowi/ ktory gdi przed łłźmi łáyał yednemu człowekowi/ rzekł mu/ ná ofobliwym mieyłcu miałes mu tho mowić. *GliczKsiąż* G4, G4.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: ten (1); iż (4)] (4): *RejKup* I; [Antygon] Włyłzał w iednym namiocie áno o nim łzpethnie mowią/ y bárzo mu łaią/ iż ie wywiodł w głodny kray. *RejZwierc* 80, 101 marg, Aaa3.

Ze zdaniem celowym (1): A oni czo łłzi mimo ón łáyáli mu/ áby milczáł. *RejPos* 66v.

W połączeniach szeregowych (27): *FalZiol* V 76v; [bogacze] *Laya*/ *Fukaya*/ łromocą/ Obchodząc łię/ dzywną moczą: A kto kogo moze depcze *RejKup* k2v; *KromRozm* I Bv [2 r.]; *BielKom* E2, E2v; *Hophnius* á drugi *Finees* gdy byli bárzo zuchwáli y rołputni/ koźdy im łáyał/ złorzeczył/ y przekłinał *GliczKsiąż* F7; dziecyom á łynom łwym łaya/ háńbyą/ łromocą/ á one okrutnie karzą *GliczKsiąż* G2v, G4; *Przepowieday* łłowo/ nieułtaway/ tzałli/ nietzáłli/ karz/ łay/ nápominay/ we włzelkiey łkromności y w náuce. *KrowObr* C3v, C4v; *Repraehensor*, Ten ktory komu łáye/ gáni/ kárze kogo. *Mącz* 318b, 15d, 68d, 232a, 318b; *Przeto* owi/ co łie miecą/ łaią/ wyzywáią/ groźą/ przed bitwą/ połpolicie hnet złoźą/ y ołłábieią *Górndworz* K4, M4; *RejPos* 338v; *RejZwierc* 77v; *Toć* wálzá połpolita *Piołnká*/ *Kłięźey* á *Mnichom* łaiąc/ one brámowác y potwárzác. *WujJud* 242; *RejPos Rozpr* c4v; *Práwa* máią być łpifane przeciwko tym co łaią/ łromocą y biją [*Leges scribendae in conviciatores et percussores*]. *ModrzBaz* 77; *SkarŻyw* 107; X. K. łaię/ gromi/ potępia/ y włczypliwie

przymawia *NiemObr* 91; *ReszPrz* 43; [pisarz] upiwszy się kazał strzelać na gospodę tego też p. Wesła, wywoływając, łajac, zadawając słowa nieutciwe aż od matki *ZapMaz II G* 97/90.

W *przeciwstawieniach*: »łajac... dziękować (5), modlić się, słuchać, śmiać się« (8): Názaiutrz iedni fie gniewáli/ y láiaáli/ Boday mi tho zábit czynił: á drudzy fie fmiali *Górndworz* S6; *RejZwierc* Bv, 100v, 101, Aaa3v; Pan moy krzyżownikom śwym nie láiał/ ále zá ich grzechow odpufzczenie modlił fię *SkarŻyw* 566; *ActReg* 114; Pierwey fynaczek vmie łługom láiać: niżli páná oycá y pedágogá łłuchác. *SkarKaz* 421a.

W *charakterystycznych połączeniach*: *łajac barzo* (14), *dziwnie, głośno, grubie* (6), *haniebnie, po cichu* (2), *srodze* (3), *szkaradzić, szpetnie* (3); *łajać pismem, poszeptem, wołaniem, zlorzeczeństwem* (2), *złymi słowy*.

Przysłowia: Są też dobrodzieyftwá co zá nie láia y dziękuia. *RejZwierc* Bv, 100v, 101, Aaa3v.

Nie będziefz láiał głuchemu [*Non maledices surdo*]/ áni przed ślepym połóżyż czymby fie mogli obrázić. *Leop Lev* 19/14; *BibRadz Lev* 19/14; *BielKron* 44; *SkarKaz* 279a.

Nie łay przyiacielowi twemu gdy fy rozgnyewáli/ być tego nyezálówał gdy fyé ínim z iednáłf. *March*¹ A4v; *March*³ V6; *CiekPotr* 70.

Zwroty : »łajac Bogu (Bogom) (iludziom)« = *Deo maledicere Vulg; Deum arguere PolAnt* [szyk zrnienny] (8): *RejKup* cc4v; *Leop Lev* 24/15; *RejFig* Dd6v; ZOłnierze z domu iádac/ pięknie pokrzykáia/ A gdy w polu pomokná/ to y Bogu láia. *RejZwierc* 103; *BudBib* 4.Reg 19/4; taki záfráłowány człowiek/ iuz áni rozumu/ áni zdrowia ípełná nie má [...] Bo iuz y bogu y ludziom láie/ wżytki y íam fiebie przeklina. *RejZwierc* 155v; *SkarŻyw* 152; *GrabowSet* Bv.

»łajac (nie)szczęściu, fortunie« = *urqac losowi* (2 : 1): Szczeńfcie wżytczy winuia a niefzczeńfcu láia *RejJóz* G7; Głupi nie widzi/ więc fortunie láie. *KochFr* 35; *PudłFr* 11.

»jako psu łajać« (1); bo fie iuz więc wżyfcy tám [*do człowieka gniewliwego*] zbieżá fie mu dziwowác iáko miedzwiadziowi. Iedni hámuia/ drudzy też iáko psu láia/ á złym człowiekiem názywáia. *RejZwierc* 75v.

[»wielkim głosem łajać«: A tho vslissawssi oná wyelka wyelkosc sswietich oyczow, ktorzi ssiedzieli wczemnosciach, wyelkim glossem lageli ssá, rzekacz do pyekla *SprChęd* 146.]

Szeregi: »bić (i) łajać« [*szyk 2 : 1*] (3): A iefli ízaleńftwo iefł od Kolery/ tákić bywa barzo gniewliwy/ láie/ bije *SienLek* 52v; *BielKom* E7; *GliczKsiąz* G4. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»łajać, bluźnić« (2): Kogo żeś láiał y bluznił [*Cui exprobrasti et quem blasphemasti Vulg*]? á(bo) ná kogo wynofileś głos/ y podeymowałeś ku gorze oczy twoie? *BudBib* 1.Reg 19/22; *WerGość* 229. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»łajać, (a) fukać« [*szyk 1 : 1*] (2): Ledá o co láye fuka/ Bá y czáfem kijá ízuka *BielKom* G2; *RejPos* 68v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»łajać (i) gniewać się« [*szyk 2 : 2*] (4): *BierEz* E; *Górndworz* S6; *PudłFr* 24; Wey iákoć fię záperzył: przypátrźcie fię pilnie: Drugi láie pófzeptem, gniewa fię vśilnie. *KlonWor ded* **6. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»(albo) łajać (a, albo, i) grozić« [*szyk 2 : 2*] (4): *RejKup* Dv, n6; *RejPos* 266v; á przeciwko tobie ták fię ípráwuie/ iż krzywo ná cię pátrzy/ láiać y grożác tobie [*voces impuras et minaces emittat*]/ chcąc

cię chodem y włytką poftawą wfráfzyć/ á ferce tve zwątlíč. *ModrzBaz* 84v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»łajać a (i) hańbić« (2): Ewánielia nowa [...] nic nieuczny/ iedno łáiác á hánbić ftany Przełożone. *OrzRozm* K2v; *StryjKron* 432. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»karać, (i) łajać« [szyk 2 : 1] (3): *Mącz* 178c, 415c; Podobniey by tym łáiác/ bá y kárác winą/ Ktorzy was hydzą światu nową fwą łáćiną. *Prot* A3. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 8 r.*].

»łajać, (a, i) przeklinać« [szyk 7 : 2] (9): Drudzy lepák od flupa go [*Pana Jezusa*] odwiązawłfy/ za włofy go włoczyli ij téż po nijem deptali/ a grubie mu laiątz ij przeklinaiątz mowili *OpecŻyw* 115v; *BielKron* 44; *RejAp* 116v, 135, 196v; *GórnDworz* T2; *RejPos* 264; *RejZwierc* [78²]v, 155v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»łajać i przymawiać« (2): NA ořatku pythan iefth przeczo abo dlya czego Cunrathowy thak barzo layal y przimawial *LibMal* 1543/70v; *RejZwierc* 62. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»łajać, (i) sromocić« (2): řtáli zydowie rozmaijcie iemu laiątz/ ij złemi flowy fromotzątz. *OpecŻyw* [127]; *Mącz* 167d. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.*].

»łajać i strofować« = *afficere et arguere* *PolAnt* [szyk 1 : 1] (2): głupřtwo ich y nie vmieiętnoř wielką częřto ćierpiał: ácz też prawdzie pod čás ořtro řtrofuiąc y łaiąc: ále wždy więcey znofząc *CzechRozm* 235v; *BudBib* 4.Reg 19/4.

»grubic wołać i łajać« (1): [*Żydzi*] grubie nán wolaiątz/ ij nieuczłiwie laiątz ku wřřytkiemu ludu tak mowili *OpecŻyw* [123].

»złorzeczyć, (i, to jest) łajać« [szyk 4 : 1] (3): *WróbŻółt* oov; *Mącz* 68b, 350d, 357b; *Calep* 523b, 632b; *WujNT* 490 marg; ilekroćby złorzeczył y łaiał [*quotiescumque maledixerit et impropaverit JanStat* 585] zá dług przerzeczony/ ták wiele kroć mu zá iego zelżywoř winę piętnądziefćą zápláci *SarnStat* 707. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*].

W przen [czemu] (3) : Lecz iefli wam niegmyřli cudzé obyczáie/ Niechay kártá wyřtěpom/ nie perfonom/ łáie *KochFr* 54; *KochPieř* 18; Polny řwięrcz co głofu řtáie/ Gwałtownému řłońcu łáie. *KochSob* 62.

Synonimy: *bakać, bluźnić, bramować, fukać, ganić, gniewać się, gromić, hamować, hańbić, kłąć, markotać, napominać, potępiać, przeklinać, sromocić, strofować, trestać, upominać, urągać, winić, złorzeczyć.*

Formacje współrdzenne: *nałajać, nałajać się, odłajać, połajać, złajać; łaiwać, odłaiwać; odłajować.*

Cf [**ŁACHAĆ**], ŁAJAN, ŁAJANIE, ŁAJĄCY